

Dagthema: Elkaar tot steun

Overweging 7 februari – Gerrard Boot

“...maakte niet met een tikkie 50 euro over voor een daklozenproject; nee, hij ging zelf ...”

Openingsgebed

Aan God die al wat is, geschapen heeft en leidt,
aan Hem die door ons genoemd mag worden:
Vader, dragen wij in eerbied dit samenzijn op.
Wij delen woord, wij delen beeld,
en wij ontmoeten elkaar in de Naam van de
Vader, de Zoon en de heilige Geest.
Amen.

Lied: Hoe ver te gaan

Huub Oosterhuis/Antoine Oomen

Hoe ver te gaan en of er mensen zijn
Nooit meer gebaande
Hoe veel paar voeten zijn zij. Twee,
drieduizend.

Nog bijna slaven, vreemden voor
elkaar,
kreupelen, blinden.
Maar met iets in hun hoofd dat stroomt
en licht geeft.

De zon zal hen niet steken overdag.
Bij nacht de maan niet.
Zij stoten zich aan stenen, niemand draagt hen.

Omdat zij willen leven als nog nooit,
Angstig te moede
Zijn zij gegaan met grote hink-stap-sprongen.

Niet hier hun vaderland, en schaamteloos wagen zij alles
Soms wordt woestijn oase waar zij komen

Vrijheid ontkiemt in hen, gloeit aan, dooft uit.
Zal weer ontvlammen.
Zij blijven kinderen, zij worden groter.

Hun stoet is zonder einde en getal.
Tel maar de sterren.
Zij weten van de stad met hun fundamenten.

Welkom

Lieve duiven,

Fijn dat jullie er zijn. Welkom als je een trouwe digi-duif bent, welkom als je de zoomvieringen nog steeds onwennig vindt en ook welkom wanneer je nu voor het eerst een Duifviering bijwoont, al is het dan via je computer of smartphone.

Vandaag vinden de verkiezingen in de Duif plaats. In die zin starten we een nieuw jaar. En een nieuw jaar is altijd een reden om ook naar het afgelopen jaar terug kijken. En dan zien we een corona-jaar. Sinds februari vorig jaar hebben we maar een beperkt aantal vieringen in de Duif gehad. Wel hebben we helemaal geleerd dat je elkaar ook digitaal kunt ontmoeten. Sinds de strenge maatregelen vanaf half december zijn we ook nog weer meer op elkaar aangewezen geraakt. Per huishouden mag je maar één persoon tegelijk ontvangen. Wanneer je een gezin vormt valt dat misschien niet zo op, want je bent toch al met een heel aantal gezinsleden bij elkaar.

Maar als je alleen woont is het natuurlijk heel ingrijpend dat je maar één iemand mag ontvangen, ook als het om familieleden gaat. We zijn dus op een andere manier op elkaar aangewezen geraakt.

Toen ik bij de voorbereiding van deze zondag de Bijbeltekst van Elisa las, vond ik die onmiddellijk heel mooi. Ik dacht: daar wil ik mijn overweging over houden. En tijdens de viering van Bart-Jan vorige week schoot me ineens het trefwoord te binnen: elkaar tot steun. Bart-Jan vertelde over de beperkingen die corona met zich brengt, namelijk dat je elkaar niet meer mag aanraken. En aanraken, dat is precies wat Elisa hier wel doet. Er wordt door een moeder een beroep gedaan op Elisa, en hij is er voor haar. Er voor elkaar zijn. Elkaar tot steun zijn. Dat is mijn thema van vandaag.

Lied: Waarom, wanneer

Waar, wanneer uit welke luchtlaag
uit hoe diep luchtledig werden wij
zo onbestaanbaar onontkoombaar ik en jij
kant en overkant woord weerwoord tij en tegentij.

Dag van vandaag vervreemd hereigend
Zoekgeraakt hervonden wie zijn wij?
Liefde ternauwernood te leven, ik en jij
Liefde is geen woord voor dit nu hier verterend vuur.

Maar ooit, God weet uit welke aardlaag,
uit hoe diep versteende moederschoot,
zal Hij ons roepen en wij zullen nieuw en bloot
staan in morgenlicht onstuitbaar vrij zo licht als Hij.

Waarom wanneer uit welke luchtlaag
uit hoe diep luchtledig werden wij
zo onbestaanbaar onontkoombaar ik en Gij
kant en overkant woord tij en tegentij.

Dag van vandaag: vervreemd hereigend
zoekgeraakt hervonden wie zijn wij?
Leven ternauwernood te harden ik en Gij.
Leven is uw woord voor dit nu hier verterend vuur.

Maar ooit, Gij weet uit welke aardlaag,
uit hoe diep versteende moederschoot, zult Gij mij roepen,
ik zal blakend nieuw en bloot
naast u staan in licht onstuitbaar vrij zo nieuw als Gij.

Eerste lezing: 2 Koningen 4; 18-21 en 32-37

Toen de jongen groot was geworden, ging hij op een keer naar zijn vader, die aan het maaien was. En hij zei tegen zijn vader: "Au, au, mijn hoofd! mijn hoofd!" De vader zei tegen zijn knecht: "Draag hem naar zijn moeder." De knecht droeg hem naar zijn moeder. Tot aan de middag zat de jongen bij haar op schoot. Toen stierf hij. Ze ging naar boven, legde hem op het bed van de profeet en deed de deur op slot. Daarna ging ze naar buiten. (...) Zo kwam ze bij de profeet op de berg Karmel. (...) Elisa zei tegen Gehazi: "Neem mijn staf en loop zo snel je kan naar haar huis. Als je iemand tegenkomt, blijf dan niet staan praten. Als je aankomt moet je mijn staf op het gezicht van de jongen leggen." Maar de moeder van de jongen zei: "Ik zweer bij de Heer en bij u dat ik niet zonder u terugga." Toen ging Elisa met haar mee. (...) Gehazi was hun vooruitgelopen en had de staf op het gezicht van de jongen gelegd. Maar de jongen gaf geen geluid en geen teken van leven. Gehazi liep terug, Elisa tegemoet, en zei tegen hem: "De jongen is niet wakker geworden." Daarna kwam Elisa het huis binnen en zag de jongen dood op zijn bed liggen. Hij ging de kamer in, deed de deur achter zich dicht en bad tot de Heer. Daarna ging hij boven op de jongen liggen. Hij legde zijn mond op de mond van de jongen, zijn ogen op de ogen van de jongen, zijn handen op de handen van de jongen. Zo boog hij zich over hem heen. Toen werd het lichaam van de jongen warm. Daarna kwam Elisa naar beneden en liep in huis op en neer. Hij ging weer naar boven en boog zich opnieuw over het kind heen. Toen niesde de jongen zeven keer en deed zijn ogen open. Elisa riep Gehazi en zei: "Roep de vrouw." Ze kwam en hij zei tegen haar: "Til je zoon op." Ze kwam binnen en knielde voor Elisa neer. Toen tilde ze haar zoon op en ging naar beneden.

Tweede lezing: Etty Hillesum – Het denkende hart van de barak

Ook al daarom is het zo moeilijk iets over Westerbork te vertellen, omdat het zo'n tweeslachtig karakter draagt. (...) U begrijpt, er is een groot gedrang op die halve vierkante kilometer. (...) Ik moest denken aan die Romeinse rechter, die tegen een martelaar zei: 'Weet je dat ik de macht heb om je te doden?' Waarop die martelaar antwoordde: 'Maar weet u dat ik de macht heb gedood te worden?'

Muziek: Schubert, der Tod und das Madchen

<https://youtu.be/MSWeSYrglzl>

Overweging

Elkaar tot steun. Eind maart vorig jaar, een weekje na de eerste corona-maatregelen, is mijn moeder verhuisd. Ze kon niet meer alleen wonen in Culemborg, en omdat haar hulp ziek werd, moest ze weg, en kon ze terecht in een zorghotel in Zelhem. Vanaf de zomer heeft ze daar een appartement gekregen en woont er, in de Gouden Leeuw. Lange tijd bleef de Gouden Leeuw vrij van corona, maar in december kwamen de eerste besmettingen. In

januari verloor mijn moeder haar smaak. Dat is een symptoom voor corona. Ze moest getest worden en in afwachting van de uitslag een aantal dagen in quarantaine. Gelukkig was de uitslag gunstig. Enkele dagen later wilde het huis een tweede test, omdat die symptomen bleven. Weer enkele dagen quarantaine, gelukkig weer gunstig. Begin deze week bleek een van de verzorgsters die haar maandag had geholpen positief te zijn. Ook deze week moest mijn moeder daarom in quarantaine. Vandaag komt de uitslag. Dat betekent dat ze een week lang niemand gewoon mag zien. De verzorging komt ingepakt langs. Eten wordt om de hoek van je kamer neergezet, en als je uitgegeten bent weer vanachter die deur opgehaald. Kleding wordt een week lang in een hoekje van de douchecel verzameld, om het risico op besmetting te verkleinen. Je hebt in zo'n week, kortom, maar heel weinig contact. Ik bel elke avond, en daar heb je het dan ook wel mee gehad.

Als je zo'n afgeschermd leven hebt: hoe kun je dan nog iemand tot steun zijn? Dat vroeg ik me af. En dat geldt natuurlijk voor heel veel mensen die moeilijk ter been zijn, of afgezonderd leven. Hoe ziet dan je contact met anderen er uit? Hoe kun je dan een wederzijdse liefdevolle relatie onderhouden?

De klusjesman in de Gouden Leeuw had vanuit de tuin mijn moeder gewenkt: ik zet wel een vogelhuisje voor uw raam neer. Dan hebt u een beetje plezier van de vogels. Dat was natuurlijk enorm leuk. Mussen, merels en pimpelmezen komen nu op bezoek. En zo zijn er mensen voor wie het contact met anderen bestaat uit een vogelhuisje, of het neerzetten van een schoteltje whiskas voor de kat van de burens. Een kat die zich op die manier graag laat verwennen. Contact hoeft niet uit grote daden te bestaan. Het kan ook in het kleine zitten. Ik heb van mijn werk een zware periode achter de rug. Ik was in augustus gevraagd samen met iemand anders een moeilijk onderzoek te doen. Of binnen de directie van een bedrijf er op een zorgvuldige manier met elkaar werd omgegaan, of dat er sprake was geweest van intimidatie?

We voerden dat onderzoek uit door met heel veel mensen uit dat bedrijf te praten, en heel veel te lezen. We zetten onze conclusies op papier, en vlak voordat we dat rapport naar buiten zouden brengen, keerde een van de betrokkenen zich tegen ons. Hij zette ons onder druk, en dat had een enorme impact op Loes en mijn leven. Op een gegeven moment werd gedreigd met een procedure, en moest ik een advocaat inschakelen. Ik kende nog een heel prettige advocaat uit een vorige werkkring. Toen ik hem de situatie had uitgelegd, stelde hij een paar vragen. Die waren zo geruststellend, dat ik me direct gesteund voelde. En die steun is gebleven. Dat was voor mij een nieuwe ervaring. Dat je door iemand van buiten je familiekring, echt gesteund wordt, technisch, maar ook emotioneel. Elkaar tot steun. Ik vond het verhaal van Elisa direct mooi. Mooi, omdat Elisa zich er niet makkelijk van afmaakt door zijn bediende even met zijn toverstaf er op uit laat gaan en het probleem op laat lossen: nee, Elisa helpt zelf. En hoe: met zijn eigen warmte wekt hij de jongen weer tot leven. Of even omgezet in de huidige tijd: hij maakte niet met een tikkie 50 euro over voor een daklozenproject; nee, hij ging zelf helpen.

Tijdens de liturgievergadering afgelopen maandag kwamen er reacties op het verhaal. Diana herinnerde zich het boek van Sil de strandjutter, en waarbij vissers een drenkeling weer tot leven brengen door boven op die drenkeling te gaan liggen, en zo hun lichaamswarmte door te geven.

Het verhaal riep ook associaties op van misbruik. Want het is nogal wat, om als volwassene op een kind te gaan liggen. In een afgesloten kamer. Dat kan heel heftige associaties oproepen. Toen ik hier twee jaar geleden met Pasen voorging vertelde ik over de enorme indruk die het boek Vallen is als vliegen van Manon Uphoff op mij had gemaakt. Dat boek gaat over de alles over heersende impact die het heeft, wanneer binnen een gezin jarenlang misbruik wordt

gepleegd. Het duurde meer dan een half mensenleven voordat de zussen in het boek dat met elkaar durfden te bespreken. En dan nog konden ze dat niet allemaal.

Bart Jan moedigde me tijdens de liturgievergadering aan om ook naar exegeses van dit verhaal te kijken. Ik begon daarom met verschillende Bijbelvertalingen. Ik pakte de Naardense vertaling van Oussoren erbij, en de studiebijbel met allerlei uitleg. En ik herlas het verhaal. En toen vielen allerlei zaken op.

Elisa verricht in het begin van dit vierde boek twee wonderen: één bij een heel arme vrouw, en één bij een rijke vrouw. De arme vrouw zit diep in de schulden en dreigt zelfs haar kinderen kwijt te raken, om haar schulden af te lossen. Wanneer Elisa dat hoort stelt hij haar in staat om alle lege kruiken en vaten met olie te vullen, zodat ze die olie kan verkopen en daarmee haar schulden kan aflossen.

De rijke vrouw nodigt Elisa uit, wanneer hij langs komt, om mee te eten. Dat bevalt, en zo wordt Elisa uitgenodigd elke keer dat hij langs komt. Ze wil zelfs een logeerkamer voor hem maken. Als Elisa haar vraagt of ze niet iets terug wil, zegt ze dat dat niet nodig is. Maar Elisa hoort dat ze geen zoon heeft en zegt dat ze een jaar later een zoon zal krijgen. Dat gebeurt. Het is die zoon die, als kind nog, plots overlijdt. De vrouw spoedt zich naar Elisa, die van het ongeluk niet afweet. Elisa stuurt dan eerst zijn knecht, met zijn toverstok, maar dat helpt niet. Elisa moet zelf komen. Hij gaat eerst op de jongen liggen om de warmte in zijn lichaam te brengen. Wanneer Elisa daarna enkele rondes door het huis loopt, komt de jongen weer tot leven. Het is een verhaal wat zo in het nieuwe testament had kunnen staan, en betrekking had op Jezus. Ik vind het bijzonder dat Elisa beide wonderen 'in het geheim' verricht, in de beslotenheid van een huis. Niemand hoeft dit te zien, het gaat er niet om dat hij voor omstanders als held te boek komt te staan. Maar wat hij doet, is zowel de arme als de rijke echt te hulp schieten.

Is de steun van Elisa dan één richting verkeer, iets alleen van hem richting die twee vrouwen? Of is steun altijd wederzijds? Iets wat tussen twee personen plaatsvindt? Toen ik daar over nadacht en op zoek ging naar teksten, kwam ik uit bij Etty Hillesum. Ik zocht in haar brieven, omdat ik wist dat zij vrijwillig naar Westerbork was gegaan, om daar de gedeporteerden tot steun te zijn. Haar brieven daarover zijn indrukwekkend. Ze is helemaal niet zielig, of slaat zich op de borst. Nee, ze is daar gewoon, één met de mensen daar. Uit die brieven en dagboeken zijn allerlei fragmenten die ik graag had willen laten horen, maar ik heb een stukje genomen uit de lange brief die Etty in december 1942 schreef toen ze weer terug uit Westerbork in Amsterdam was, om later weer terug te keren naar Westerbork. Zelfs de beul en de martelaar hebben een tweezijdige relatie.

Elkaar tot steun. Binnen de Duif proberen we dat. Ik vind het prachtig om te zien hoe we elkaar helpen met het zoomen. We helpen elkaar ook door te bellen, om te horen hoe het gaat, en een praatje te maken.

Tijdens de liturgievergadering zei Bert dat hij een idee had voor een lied: You'll never walk alone. Ik vond dat direct geweldig. Ik mis het om in coronatijd naar Ajax te kunnen gaan. Sinds 12 jaar bezoek ik met Joris en Lieven alle thuiswedstrijden in de Arena. You'll never walk alone is zo'n lied wat door 50.000 mensen in het stadion wordt gezongen. Dat kan nu niet. Maar we horen het strakjes weer wel.

Andere muziek die jullie al hoorden is van Schubert, het andante uit D810, Der Tod und das Madchen. Het begint heel droevig, maar dan komt de opleving, het verwerken van het verdriet, de mooie herinnering. Althans, zo ervaar ik dat.

Zo dadelijk hoort en zien jullie een stuk dat jullie misschien kennen van Irina, maar dan gespeeld door Lieven, voor zijn examen ruim vijf jaar geleden. We namen het op met een telefoontje, maar het is toch herkenbaar. De muziek is van Rachmaninoff, je ziet zijn portret op de achtergrond. We gaan er naar luisteren.

Muziek – Lieven Mulder - Rachmaninoff

Brood en wijn – gedicht Pablo Neruda -Je voeten raak ik in de schaduw
Door de hemel kom ik nader - Bij de rode flits van je haardos
Van aarde en tarwe ben ik bij het nader komen
Jouw vuur bereidt zich voor - Binnen in mij ontsteekt het
De stenen en het meel. - Daardoor groeit en stijgt
Mijn hart terwijl het wordt tot - Brood opdat jouw mond het verslindt.
En mijn bloed is de wijn die jou opwacht - Jij en ik zijn de aarde en haar vruchten.
Brood, vuur, bloed en wijn - Is de aardse liefde die ons verzengt.

Intenties en voorbeden

Onze Vader

Muziek: Wij zullen doorgaan - Ramses Shaffy

<https://youtu.be/Yga6O3WhRFY>

We zullen doorgaan
Met de stootkracht van de milde kracht
Om door te gaan
In een sprakeloze nacht
We zullen doorgaan

We zullen doorgaan
Tot we samen zijn
We zullen doorgaan
Met de wijfelende zekerheid
Om door te gaan in een sprakeloze tijd
We zullen doorgaan

We zullen doorgaan
Tot we samen zijn
We zullen doorgaan
Met het zweet op ons gezicht
Om alleen door te gaan

In een loopgraaf zonder licht
We zullen doorgaan

We zullen doorgaan
Tot we samen zijn
We zullen doorgaan
Telkens als we stil staan
Om weer door te gaan
Naakt in de orkaan
We zullen doorgaan

We zullen doorgaan
Tot we samen zijn
We zullen doorgaan
Als niemand meer verwacht
Dat we weer doorgaan
In een sprakeloze nacht
We zullen doorgaan
Tot we samen zijn

Zegenbede

Slotlied: You'll never walk alone

https://youtu.be/OV5_LQArLao

Als je door een storm loopt
When you walk through a storm

Hou je hoofd hoog
Hold your head up high

En wees niet bang in het donker
And don't be afraid of the dark

Aan het einde van een storm
At the end of a storm

Er is een gouden lucht
There's a golden sky

En het zoete zilveren lied van een leeuwerik
And the sweet silver song of a lark

Loop door de wind
Walk on through the wind

Loop door de regen
Walk on through the rain

Hoewel je dromen worden weggegooid en opgeblazen
Though your dreams be tossed and blown

Donaties

*Wij vragen om je **bijdrage** over te maken aan De Duif. We hebben geen inkomsten meer van collectes en de kosten van de huur van De Duif gaan gewoon door. Dus ondersteun onze Duif, maak je gulle bijdrage over. Draag bij wat je kunt missen. Er zijn meerdere manieren om dat te doen:*

Optie 1: klik op onderstaande link om een donatie te doen. (Je krijgt dan na invullen van bedrag en keuze bank, een QR code te zien die je moet scannen met de Bankieren-app op je telefoon.)

Optie 2: een bedrag overmaken via ons bankrekeningnummer: NL20 RABO 0173 6297 92 ovv Stichting De Duif. Hartelijk dank!

<https://betaalverzoek.rabobank.nl/betaalverzoek/?id=570K6TYoRaSaiXmKRIUDVw>